

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра мов і літератур Близького та Середнього Сходу

ІДЕЙНО-ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ ТВОРЧОСТІ АББАСА МАРУФІ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «СИМФОНІЯ МЕРТВИХ»)

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студента IV курсу
галузь знань 03 — Гуманітарні науки
освітньої програми
Перська мова і література та переклад,
англійська мова
спеціальності 035 Філологія
(035.067 Філологія (східні мови та
літератури (переклад включно), перша –
перська)
ПОТАПОВА Дмитра Сергійовича
Науковий керівник:
к.філол.н., доцент **Тетяна МАЛЕНЬКА**
Рецензент:
к.філол.н., асистент **Ірина ЛЕВЧИН**

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу

протокол № 16 від «06» червня 2024 року

завідувач кафедри (підпис)
д.філол.н., проф. **Олена МАЗЕПОВА**

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Потапов Д.С. «Ідейно-художня своєрідність творчості Аббаса Маруфі (на матеріалі роману «Симфонія мертвих»)». – Кваліфікаційна робота бакалавра.

Дана бакалаврська робота присвячена дослідженню ідейно-художньої своєрідності творчості Аббаса Маруфі на матеріалі роману «Симфонія мертвих». Актуальність дослідження полягає у необхідності глибшого розуміння культурних, соціальних та психологічних аспектів іранців через роман «Симфонія мертвих». Об'єктом дослідження є творчість іранського письменника Аббаса Маруфі та його роман «Симфонія мертвих», предметом дослідження є ідейно-художні особливості роману «Симфонія мертвих». У роботі розглядається проблематика сучасної роzi іранської діаспори та провідні її жанри, життєві та творчі пошуки Аббаса Маруфі та проблематика його творів, ідейна спрямованість та художньо-стильові особливості роману «Симфонія мертвих». Особливий акцент зроблено на зв'язку роману «Симфонія мертвих» з міфологічними концепціями Ірану. Дослідження виконувалося за допомогою таких методів як: літературознавчий аналіз, історико-культурний метод, міфологічний аналіз, міжтекстуальний аналіз, семіотичний аналіз. Результати дослідження розкривають ідейно-художню своєрідність творчості Аббаса Маруфі через роман «Симфонія мертвих», а також показують його внесок у сучасну іранську діаспорну літературу. Робота має практичне значення, що полягає в поглибленні знань про творчість іранської діаспори, відкритті для українського читача такого письменника як Аббас Маруфі, подальших дослідженнях творчості Аббаса Маруфі та аналізі його внеску у світову літературу.

Ключові слова: іранська діаспорна проза, Аббас Маруфі, «Симфонія мертвих», ідейно-художня своєрідність, міфологічний аналіз, семіотичний аналіз, проблематика творів, сучасна іранська діаспора.

ABSTRACT

Potapov D. «Ideological and artistic originality of the work of Abbas Maroufi (based on the novel "Symphony of the Dead»)». – Bachelor's thesis.

This bachelor's thesis is devoted to the research of the ideological and artistic property of the work of Abbas Maroufi based on the material of the novel "Symphony of the Dead". The relevance of the study arises from the need for a deeper understanding of the cultural, social and psychological aspects of Iranians through the novel "Symphony of the Dead". The object of research is the work of the Iranian writer Abbas Maroufi and his novel "Symphony of the Dead", the subject of research is the ideological and artistic features of the novel "Symphony of the Dead". The work examines the problems of the modern rise of the Iranian diaspora and its leading genres, the life and creative pursuits of Abbas Maroufi and the problems of his works, the ideological orientation and artistic and stylistic features of the novel "Symphony of the Dead". Special emphasis is placed on the connection between the novel "Symphony of the Dead" and the mythological concepts of Iran. The research was carried out using such methods as: literary analysis, historical and cultural method, mythological analysis, intertextual analysis, semiotic analysis. The results of the study reveal the ideological and artistic originality of Abbas Maroufi's work through the novel "Symphony of the Dead", and also show his contribution to contemporary Iranian diasporic literature. The work has a practical significance, which takes place in the deepening of knowledge about the creativity of the Iranian diaspora, the discovery of such a writer as Abbas Maroufi for the Ukrainian reader, further research of the work of Abbas Maroufi and the analysis of his appearance in world literature.

Key words: Iranian diasporic prose, Abbas Maroufi, "Symphony of the Dead", ideological and artistic property, mythological analysis, semiotic analysis, problems of works, modern Iranian diaspora.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	2
ABSTRACT.....	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА ІРАНЬСЬКА ПРОЗА ДІАСПОРИ: ПРОБЛЕМАТИКА Й ЖАНРИ	8
1.1. Письменники іранської діаспори: ідейно-тематична спрямованість їхньої творчості	8
1.2. Провідні жанри сучасної діаспорної іранської прози.....	12
Висновки до першого розділу.....	13
РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНЯ ПРОЗА АББАСА МАРУФІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРИ ІРАНЬСЬКОЇ ДІАСПОРИ	16
2.1. Життєві та творчі пошуки Аббаса Маруфі.....	16
2.2. Проблематика творів Аббаса Маруфі.....	19
Висновки до другого розділу.....	21
РОЗДІЛ 3. ІДЕЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ТА ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «СИМФОНІЯ МЕРТВИХ».....	22
3.1. Композиція та сюжетні лінії роману.....	22
3.2. Головні герої роману	28
3.3. Художньо-стильові особливості роману.....	30
Висновки до третього розділу.....	33
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41

ВСТУП

Творчість Аббаса Маруфі, одного з видатних іранських письменників сучасності, займає важливе місце в літературі Ірану завдяки своїй глибині, символізму та вмілому поєднанню традицій і сучасності. Його роман «Симфонія мертвих» є яскравим прикладом майстерності автора у висвітленні складних людських переживань та соціальних проблем через призму літературного мистецтва. У цьому творі А. Маруфі звертається до багатьох тем, таких як сімейні конфлікти, пошук ідентичності, моральні дилеми та внутрішня боротьба, що робить його доробок актуальним і для сучасного читача.

«Симфонія мертвих» розповідає про занепад сім'ї Ургані в Ірані після Другої світової війни, фокусуючись на долі двох братів, які є останніми представниками роду. Роман, побудований на основі спогадів і подій минулого, досліджує внутрішні та зовнішні конфлікти героїв, їхні спроби знайти своє місце в світі, який швидко змінюється. Через складну символіку, багатошарові образи та алюзії до перських міфів А. Маруфі створює глибокий, багатогранний наратив, що вимагає від читача уважного і вдумливого підходу.

Актуальність дослідження ідейно-художньої своєрідності творчості Аббаса Маруфі зосереджена на необхідності глибшого розуміння культурних, соціальних та психологічних аспектів іранців. Вивчення роману «Симфонія мертвих» дозволяє також виявити унікальні риси стилю автора, його підхід до використання міфологічних мотивів і символів, а також їхнє значення для розкриття основних тем і конфліктів. Дослідження цього твору сприяє не лише розширенню знань про сучасну іранську літературу, але й допомагає краще зрозуміти загальні тенденції розвитку літературного процесу в контексті глобалізації та культурних змін.

Мета роботи полягає у виявленні та аналізі ідейно-художньої своєрідності роману «Симфонія мертвих», визначенні основних тем, мотивів та образів, а також їхньої ролі у формуванні загальної структури та смислового наповнення твору. Для досягнення цієї мети буде здійснено комплексний аналіз тексту,

зокрема розгляд символіки, стилістичних особливостей та міжтекстуальних зв'язків, що дозволить глибше зрозуміти унікальність творчості Аббаса Маруфі.

Згідно з даною метою в бакалаврській роботі були поставлені такі **завдання**:

- 1) Згадати визначних письменників іранської діаспори та проаналізувати ідейно-тематичну спрямованість їхньої творчості.
- 2) Визначити провідні жанри сучасної діаспорної іранської прози
- 3) Розглянути становлення Аббаса Маруфі як письменника та охарактеризувати проблематику його творів.
- 4) Дослідити композицію та сюжетні лінії роману.
- 5) Охарактеризувати головних героїв роману.
- 6) Проаналізувати художньо-стильові особливості роману «Симфонія мертвих».

Об'єкт дослідження – творчість іранського письменника Аббаса Маруфі, зокрема його роман «Симфонія мертвих».

Предмет дослідження – ідейно-художні особливості роману «Симфонія мертвих».

Матеріали дослідження. В роботі використані роман «Симфонія мертвих» Аббаса Маруфі, наукові праці та статті, присвячені творчості Аббаса Маруфі та іранській літературі ХХ століття.

Літературні твори, з якими проводиться міжтекстуальний аналіз, зокрема «Шахнаме» та інші перські міфи.

Методики та методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань використовувалися такі методи як: літературознавчий аналіз, історико-культурний метод, міфологічний аналіз, міжтекстуальний аналіз, семіотичний аналіз.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі ідейно-художніх особливостей роману «Симфонія мертвих» Аббаса Маруфі з акцентом на його міфологічних мотивах, символіці та міжтекстуальних зв'язках. Дослідження також розкриває вплив історико-культурного контексту на

формування тематики та художніх прийомів у творі. Творчість Аббаса Маруфі вперше досліджується в Україні. Теми сучасної іранської прози та прози діаспори в Україні досліджували Т. Маленька, О. Суровцева [5] та А. Моллаахмаді [7].

Практичне значення полягає в поглибленні знань про творчість іранської діаспори, відкритті для українського читача такого письменника як Аббас Маруфі, подальших дослідженнях творчості Аббаса Маруфі та аналізі його внеску у світову літературу.

Структура та обсяг роботи. Дана робота містить вступ, три розділи, кожен з яких містить в собі підрозділи, висновки, список використаних джерел. Перший розділ включає в себе пояснення причин еміграції іранців з Ірану, огляд ідейно-тематичної спрямованості творів письменників іранської діаспори та популярних серед них жанрів. Другий розділ відведено для розгляду біографії Аббаса Маруфі, його становлення як письменника та проблематики його творів. Третій розділ досліджує ідейну спрямованість та художньо-стильові особливості роману Аббаса Маруфі «Симфонія мертвих». Загальний обсяг роботи становить 44 сторінки.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА ІРАНСЬКА ПРОЗА ДІАСПОРИ: ПРОБЛЕМАТИКА Й ЖАНРИ

1.1. Письменники іранської діаспори: ідейно-тематична спрямованість їхньої творчості

Після Ісламської революції 1978–1979 рр. ситуація в Ірані істотно змінилась. Наслідками для літератури стали політичні ув'язнення та жорстка цензура. Станом на 2021 рік в Ірані налічувалось 593 політичні в'язні. Усі майбутні публікації мають пройти перевірку у Міністерстві культури та ісламської орієнтації. Звідти вони або отримують ліцензію до друку, або йдуть в чорний список. Цензура розповсюджується не тільки на політичну, а й на наукову та художню перськомовну літературу. Заборони є ще більш жорсткими на іншомовні книги. Це лише мала частина наслідків приходу ісламського режиму до влади. Письменникам стало небезпечно творити, якщо їхні погляди не співпадали з баченням імама. У зв'язку з цим, для можливості писати, розвиватися й просто для власної безпеки велика кількість письменників змушена була покинути територію країни. Найчастіше з Ірану емігрували до США, Канади, Австралії та країн Європи (переважно Франція, Німеччина) [3; 4]. Перша хвиля еміграції почалась в 1970-х, особливо під час Ісламської революції 1979 року. Тоді іранці найбільше переселялись до США. Друга хвиля еміграції припадає на 1990-ті роки. На цей раз іранці почали освоювати і Європу [1; 14]. Навіть в умовах вигнання, ці письменники та письменниці змогли знайти новий дім та продовжити свою літературну діяльність, створюючи шедеври, що здобули визнання на міжнародній арені. Нижче ми розповімо про видатних письменників іранської діаспори, які зробили вагомий внесок у світову літературу, зберігаючи при цьому культурну ідентичність свого народу. Важливо пам'ятати, що це лише невелика частка імен гідних згадки.

Джавад Джавагері (جواد جواهری) – письменник і кінорежисер, у двадцятирічному віці йому довелося покинути Іран та оселитися у Франції як політичному біженцю. Відтоді до рідної країни він так і не повертався. Має дві

збірки оповідань перською та два романи французською. Найвідомішим романом є «My Part of Her» («Моя частина її», 2018), що є англomовним дебютом автора. Книга розповідає про кохання та зраду влітку на березі Каспійського моря в часи Іранської революції. Оповідання й романи Дж. Джавагері зображують життя звичайних людей в Ірані, їхні труднощі та прагнення до свободи. У своїх роботах активно критикує політичний режим Ірану [19; 24].

Багіє Нахджавані (بهیه نجوانی) – іранська письменниця, що жила по всьому світу: виросла в Уганді, вчилася у Великобританії та США, викладала у Бельгії та Франції. Батько її був іранцем, народженим в Азербайджані, а мати Палестинкою [21]. Роман «خورجین – افسانه ای برای افراد شکاک و جویا» («Сідельна сумка – казка для тих, хто сумнівається та шукачів, 2000) – перша робота Б. Нахджавані, що одразу ж стала бестселером. Події розгортаються на маршруті паломників між Меккою та Медіною протягом одного дня 1844–1845 років, коли сідельна сумка потрапляє до рук різних людей, кожен з яких представляє різні аспекти іранського суспільства, та впливає на їх життя. Роман-алегорія «کاغذ – کتاب» («Папір – мрії писаря», 2004) – історія про писаря, який шукає ідеальний папір для написання свого шедевра. Події відбуваються у Персії 1847–1848 років. Книга складається з 19-ти розділів, в які симетрично вбудовані п'ять снів. Роман досліджує теми пам'яті та ідентичності через історію жінки, що працює в бібліотеці. Найвідоміший роман – «زنی که بیش از حد مطالعه کرد» («Жінка, яка надто багато читала», 2015) написаний про перську поетесу в 19-му столітті, що пішла проти традицій, відмовилась від чадри та виступала за права жінок. Персонаж книги заснований на реальній історичній постаті – Фатеме Барагані – поетесі, активістці за права жінок і теологині віри Бахаї в Ірані, відомій в історії як Тагірі Курратул-Айн (طاهره قره‌العین) [20]. Романи Б. Нахджавані досліджують теми іранської культури, історії та діаспори.

Далія Софер (دالیا سافر) – американо-іранська письменниця, виросла у єврейській сім'ї в Ірані, але через революцію у віці 11-ти років переїхала до США. Має усього два романи «سپتامبرهای شیراز» («Вересні Шіразу», 2007) та «مرد زمان من» («Людина мого часу», 2020). Дебютна книга отримала нагороди та екранізована

[26]. «Вересні Шіразу» розповідають про сім'ю торговця дорогоцінним камінням після іранської революції, якого звинуватили у шпигунстві. Головний герой долає жахи в'язниці, а його сім'я стикається з труднощами назовні. «Людина мого часу» – книга на тему втрат: людей, місць, ідеалів, часу та себе. Події відбуваються в Ірані та США, а головний герой, Хамід – урядовий дипломат [27]. У своїх творах письменниця досліджує теми ідентичності, втрати та виживання, відображаючи складні взаємозв'язки між особистим та політичним.

Шокуфе Азар (شکوفه آذر) – ірансько-австралійська письменниця, довгий час працювала журналісткою в Ірані, тричі була ув'язнена за свою діяльність і через це у 2011-му році попросила політичного притулку в Австралії [10]. Дебютна робота «اشراق درخت گوجه‌سبز» («Просвітлення дерева сливи», 2017) була високо оцінена. Роман написаний у стилі магічного реалізму, розповідає про життя тринадцятирічної дівчини Бахар з іранської сім'ї у Рязані після Ісламської Революції [33]. Творчість Ш. Азар характеризується елементами магічного реалізму та дослідженням складних політичних і соціальних питань. Твори письменниці мають яскраві образи, поетичну мову та відзначаються глибоким зануренням у психологічні та культурні аспекти життя і Ірані.

Салар Абдох (سالار عبده) – письменник та есеїст, народився в Ірані, деякий час провів в Англії. У віці чотирнадцяти років разом із сім'єю змушений був емігрувати до США, там і здобув вищу освіту [8; 9; 37]. Дебютний роман – «بازی» («Гра поета», 2000) розповідає про шпигунську змову та релігійний екстремізм. Тут головний герой, іранський поет, опиняється в центрі міжнародної інтриги. Твір досліджує взаємозв'язки між Сходом і Заходом. Роман «تریاک» («Опіум», 2004) – історія про корупцію, наркотрафік та особисті трагедії. Сюжет проходить в США та Ірані, показуючи критичний погляд на обидва суспільства. Роман «تهران در گرگ و میش» («Тегеран в сутінках», 2014) – книга про ірансько-американського письменника, що повертається до Тегерану. Історія про дружбу, зраду та політичні інтриги, що відображають труднощі життя в сучасному Ірані. Одна з останніх робіт письменника – «خارج از بین النهرین» («З Месопотамії», 2020). Тут С. Абдох розповідає про іранського журналіста, що

приєднується до курдських військових сил у боротьбі проти ІДІЛ. Історія поєднує елементи художньої літератури та документалістики, висвітлюючи глибину розуміння конфліктів на Близькому Сході. Романи Салара Абдоха висвітлюють теми війни, еміграції та культурної ідентичності. Часто вигадки поєднуються з особистим досвідом, автор підіймає важливі соціальні та політичні питання, важливі для іранців та представників діаспори [9].

Оттесса Мошфег (آتوسا مشفق) – американська письменниця іранського походження, що відома завдяки своїм гострим та провокаційним творам на теми ізоляції, різних аспектів людської природи. Популярність письменниці приніс роман «آیلین» («Ейлін», 2015), що навіть був номінований на Букерівську премію. Історія розповідає про молоду жінку на ім'я Ейлін у 1960-х роках, що працює в колонії для підлітків і прагне втекти зі свого обмеженого життя. Книга досліджує теми самотності, внутрішніх конфліктів і прагнення до свободи. У 2017-му році вийшла збірка оповідань «Homesick for Another World» («Туга за іншим світом»). Ще один роман вартий уваги – «My Year of Rest and Relaxation» («Мій рік відпочинку й розслаблення», 2018), що став бестселером завдяки своїй незвичній темі. Головна героїня вирішує провести рік у стані хімічного сну, задля уникнення болю та складнощів життя. Роман є сатирою на сучасне суспільство та його прагнення до постійного вдосконалення. Загалом твори О. Мошфег проникнуті глибоким психологізмом, чітким стилем та незвичним підбором тем [18; 32].

Негар Джаваді (نگار جوادى) – французько-іранська письменниця та сценаристка. Народилася в Тегерані в 1969 році та у віці одинадцяти років переїхала до Франції у зв'язку з Ісламською Революцією. Популярність та численні нагороди письменниці приніс роман «Désorientale» («Дезорієнталія», 2016) – історія про Кіміє Садр, жінку, що виросла в Ірані та емігрувала до Франції. Роман розповідає про саму героїню, історію її родини та країни, охоплюючи кілька поколінь іранців. Книга досліджує теми ідентичності, пам'яті, сім'ї та еміграції. Роботи Н. Джаваді відзначаються глибоким дослідженням тем ідентичності та культурної приналежності [11; 41].

1.2. Провідні жанри сучасної діаспорної іранської прози

Література іранської діаспори відіграє важливу історичну участь в іранській літературі загалом. Одні емігранти пишуть, щоб пам'ятати своє коріння та зберегти історичну ідентичність. Інші – борються зі стереотипами про їх народ. Загалом представники іранської діаспори часто звертаються до історії та традицій у своїх творах [13].

Одними з найпоширеніших жанрів сучасної іранської діаспори є мемуари та автобіографії. Мемуари – це літературний жанр, що являє собою особисті спогади автора про події, в яких він брав участь чи був свідком [6]. Автобіографія – літературний жанр, у якому автор розповідає історію власного життя [2]. Популярність мемуарів для письменників діаспори пояснюється як терапевтичний засіб проти мовчання і гноблення на їх батьківщині. Це також утопічний процес, при якому спогади формують і обговорюють новий тип ідентичності в середовищі діаспори. Також мемуари популярні серед західних читачів через традиції американського орієнталізму та історії про полон. Це завжди добре продавалось. Стверджувалось, що паратексти та соціально-політичні умови потрібні були для оформлення цих книг. Мемуари надають простір для висловлювання людей, яких замовчують, дозволяючи їм стати суб'єктами, що говорять [13]. Ці оповіді часто досліджують теми переміщення, культурної гібридності та боротьби за самовизначення в еміграції. Такі роботи, як «پرسپولیس» («Персеполіс») Марджан Сатрапі (مرجانه ساتراپی) та «لولیتاخوانی در تهران» («Читання Лоліти в Тегерані») Азар Нафісі (آذر نفیسی), є яскравими прикладами, які викликають широкий резонанс у західній аудиторії завдяки своїй інтроспективній та викривальній природі [30].

За попереднім підрозділом можна зробити висновок, що найпоширенішим жанром є роман. Художня література діаспорних іранських авторів часто заглиблюється в складні питання ідентичності, приналежності та передачі культурної пам'яті між поколіннями. Ці твори часто переплітають особисті історії з ширшими історичними та політичними наративами. Такі автори, як Шагрнуш Парсіпур і Жасмін Дарзнік, романи, щоб глибоко досліджувати ці

теми, висвітлюючи унікальні проблеми, з якими стикаються іранські іммігранти та їхні нащадки [22; 30].

Оповідання також набули популярності серед іранських діаспорних письменників. Ці стислі наративи ефективно охоплюють фрагментований і часто швидкоплинний характер досвіду іммігрантів. Збірки коротких оповідань, наприклад ті, які відредагувала Персіс Карім у «Let Me Tell You Where I've Been» («Дай мені сказати тобі де я була»), об'єднують різноманітні голоси, які відображають багатогранну природу іранської діаспори [12].

Деякі автори експериментують із формою та структурою оповіді, поєднуючи елементи художньої літератури, мемуарів і поезії для створення гібридних літературних творів. Цей експеримент відображає фрагментований і багатогранний досвід діаспорного життя, ламаючи традиційні кордони, щоб більш достовірно представити їхні складні реалії [30].

Висновки до першого розділу

Після Ісламської революції 1978–1979 рр. в Ірані влада суттєво обмежила свободу слова, що сильно ускладнило життя письменників. Політичні ув'язнення та жорстка цензура стали реальністю, а кожна публікація мала пройти перевірку у відповідному відомстві. Це призвело до еміграції великої кількості письменників за межі країни, де вони могли вільно творити та висловлювати свої думки. Це відбувалося переважно до США, Канади, Австралії та країн Європи.

Під час дослідження сучасних іранських письменників у діаспорі стало очевидним, що їхні твори відображають глибокий психологічний, культурний та політичний контекст, властивий їхньому досвіду еміграції та життю у нових країнах. Імена таких письменників як Джавад Джавгері, Багіє Нахджавані, Далія Софер, Шокуфе Азар, Салар Абдох, Оттесса Мошфег та Негар Джаваді та багато інших стали символами високої літературної майстерності. У своїх творах вони підіймають складні питання, які стосуються життя в Ірані, правління країни, а також ідентифікацію іранської діаспори. Ці письменники в своїх творах змальовують багатогранність людських доль, відображаючи теми еміграції,

ідентичності, культурного конфлікту, політичного тиску та пошуку свободи. Джавад Джавагері, Багіє Нахджавані та Далія Софер у своїх романах та оповіданнях ставлять перед читачами складні моральні та етичні питання, пов'язані з втратою, самотністю та боротьбою за гідне життя.

З іншого боку, Шокуфе Азар та Салар Абдох зосереджуються на політичних та соціальних аспектах життя в Ірані та у діаспорі, використовуючи свої романи як засіб критики суспільних негараздів та змін. Оттесса Мошфег та Негар Джаваді в своїх творах досліджують внутрішній світ героїв, їхні психологічні та емоційні конфлікти, відтворюючи відчуття ізоляції та нудьги, які часто супроводжують досвід еміграції та життя у новому культурному середовищі.

Отже, творчість цих письменників стала невід'ємною частиною сучасної літературної сцени та сприяє більш глибокому розумінню складних проблем, які виникають в контексті еміграції та культурного зіткнення. Їхні твори стають мостом між культурами та свідчать про важливість висловлювання голосу в умовах політичної та соціальної нестабільності.

Письменники сучасної іранської діаспори в прозі найчастіше використовують такі жанри як: мемуари та автобіографії, романи, короткі оповідання. Мемуари та автобіографії виконують не лише функцію терапії для письменників, але й дозволяють стати суб'єктами, що говорять, розповідаючи свої історії та висвітлюючи проблеми, які замовчують. Ці твори не лише створюють новий тип ідентичності в діаспорі, але й надають можливість висловлюватися та виправляти стереотипи. Наряду з мемуарами, романи стали важливим каналом виразності для письменників діаспори. Вони заглиблюються в складні питання ідентичності, приналежності та культурного зіткнення, які стикаються іранські іммігранти та їхні нащадки. Шагрнуш Парсіпур та Жасмін Дарзнік є лише декількома прикладами авторів, які глибоко досліджують ці теми у своїх романах. Короткі оповідання, які стали популярними серед письменників діаспори, ефективно передають фрагментований і швидкоплинний

характер досвіду іммігрантів. Вони дозволяють об'єднати різноманітні голоси і відобразити багатогранну природу іранської діаспори.

Загалом, література іранської діаспори виявляється багатогранною та важливою для розуміння складності еміграційного досвіду та культурного зіткнення. Ці твори, за допомогою різноманітних жанрів та експериментів у формі, розкривають багатство історій та переживань іранської діаспори, роблячи їх видимими та чуттєвими для широкої аудиторії.

РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНЯ ПРОЗА АББАСА МАРУФІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРИ ІРАНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

2.1. Життєві та творчі пошуки Аббаса Маруфі

Аббас Маруфі (عباس معروفی) (17 травня 1957 — 1 вересня 2022) – іранський письменник та журналіст. Народився в Тегерані в багатій родині, коли йому було сім років, родина переїхала до нового будинку, а малого залишили з бабусею. Через самотність і віддаленість від сім'ї хлопець ще змалку почав писати й цікавитися літературою. У школі вивчав математику, але в Тегеранському університеті обрав драматичні мистецтва. Близько одинадцяти років Аббас був учителем літератури в середніх класах в Тегерані. У 1967 році взяв участь у конкурсі оповідань журналу «کيهان نوجوانان» («Всесвіт підлітків») та посів перше місце. Першим вчителем письма хлопця був Мохаммад Мохаммад Алі – член Спілки письменників Ірану. Через нього він познайомився з Мохаммадом Алі Сепанлу – відомим як «поет Тегерана» та Гушангом Голшїрі – письменником та редактором журналу «کارنامه» («Karnameh»). Ці знайомства зрештою призвели до членства в Спілці письменників Ірану та його подальшого знайомства з Ахмедом Шамлу, Бакіром Пархамом та іншими.

Аббас Маруфі у той же час засновує пісенний журнал, літературний журнал «گردون» («Gardoun»), премії «قلم زرین گردون» («Gardoun Golden Pen») та «انتشارات گردون» («Gardoun Publications»). Для заснування журналу «گردون» («Gardoun») він використовував твори таких видатних іранської літератури, як Нусрат Рахмані, Ахмад Шамлу, Парі Сабері, Сімін Бегбагані, Гошанг Голшїрі, Гамід Мосадег, Парвіз Калантарі, Сімін Данешвар, Мохаммад Мохтарі та Мохаммад Алі Сепанлу.

Перша збірка оповідань була опублікована у Тегерані 1980 року під назвою «روبروی آفتاب» («Перед сонцем»). До та після даної публікації, твори Аббаса друкувались в іранських виданнях, але саме з виходом «سمفونی مردگان» («Симфонії мертвих») 1989 року, його ім'я як письменника утвердилося.

У 1987 році Аббас Маруфі працював в якості менеджера Тегеранського симфонічного оркестру та менеджера зі зв'язків з громадськістю, організовуючи понад 500 музичних концертів різних артистів країни протягом трьох з половиною років. У цей же період він був редактором музичного журналу.

Через кілька років, з виходом роману «Симфонія мертвих» у 1989 році, Аббас Маруфі став відомим. Багатий смак, чудова фантазія і красномовна мова цієї книги привернули увагу критиків, які високо оцінили її і поставили на чільне місце в сучасній літературі. Літературні шанувальники звернули увагу на молодого письменника, який не мав великого імені чи видатного походження, але його складна ментальність і зрілий вираз свідчили про унікальний таланти. У даному романі А. Маруфі ефективно використовує техніку потоку свідомості. Йому було не більше 32 років, і він працював над своїм романом протягом п'яти років. Цей твір підкорив як критиків, так і читачів, закріпивши за А. Маруфі репутацію видатного письменника сучасної іранської літератури.

Аббас Маруфі, спираючись на свій авторитет та завдяки відносно сприятливій атмосфері, створеній призначенням Мохаммада Хатемі (سید محمد خاتمی) на посаду Міністра культури та ісламської орієнтації, восени 1989 року почав видавати журнал «گردون» («Gardoun»). Незабаром цей журнал став одним з найуспішніших літературних видань з широкою аудиторією, і в ньому співпрацювали багато сучасних письменників. У рамках цього журналу було засновано видавництво «گردون» («Gardoun») і премію «قلم زرین گردون» («Gardoun Golden Pen»), які мали значний вплив на підтримку та розвиток молодих письменників. Однією з ключових ініціатив журналу було відновлення діяльності Асоціації іранських письменників. Засідання третьої сесії Асоціації розпочалися в 1990 році і призвели до публікації тексту «ما نویسنده ایم» («Ми автори») в 1994 році. Публікація «گردون» («Gardoun») викликала незадоволення серед консервативних сил, що призвело до численних проблем і юридичних переслідувань А. Маруфі. Стиль і діяльність А. Маруфі суперечили очікуванням іранського уряду, що призвело до постійного тиску на нього, судового переслідування і арешту. У 1991 році його викликали до Революційного суду за

звинуваченням у підбурюванні радикальних сил, і суддя Ходжатул Іслам Агаї засудив його до смертної кари. А. Маруфі провів рік у страху за своє життя, поки вирок не був скасований апеляційним судом. Після виправдання і понад річного призупинення журнал відновив своє видання з квітня 1993 року і продовжував працювати до березня 1995 року, хоча юридичні проблеми не припинялися. У 1995 році, після безперервних скарг від газет «کيهان» («Кейхан»), «کيهان هوايي» («Кейхан Хава-і») і «حزب الله» («Хезболла») з Тегеранського університету в трьох судах, А. Маруфі був засуджений до бичування, ув'язнення і заборони писати на два роки. Він також зазначив, що команда Саїда Емамі переслідувала його протягом трьох-чотирьох років, маючи намір усунути письменників-дисидентів. Врешті-решт, побоюючись за своє життя, А. Маруфі зміг втекти з країни, домовившись про це. 11 березня 1995 року він був змушений покинути Іран і переїхати до Німеччини.

Спочатку А. Маруфі поїхав до Пакистану, а потім переїхав до Німеччини, де зупинився в будинку Генріха Белля в Дюрени, Північний Рейн-Вестфалія, де перебував протягом семи місяців, а потім переїхав до Берліна разом із родиною. Будинок Генріха Белля був літнім будинком Генріха Теодора Белля (1917–1985), якого вважають одним із найвидатніших письменників Німеччини після Другої світової війни. З моменту свого відкриття в червні 1991 року він служив притулком і стипендіальним домом для авторів і художників з усього світу [17]. Однією з таких стипендій А. Маруфі і користувався у «Домі Генріха Белля» і працював у цьому будинку менеджером поки там знаходився. Після цього він не цурався нічого, щоб заробити на життя. Деякий час працював нічним менеджером готелю. Шкільний друг Аббаса Маруфі, Мегді Шоджаї, писав: «Аббас взагалі не збирався їхати. Він використав усе своє терпіння та наполегливість, щоб залишитися, але рішучість цієї сторони вигнати його була догматичною. Йому довелося вибирати між вбивством і втечею. Третього шляху не було» [36].

Після переїзду до Німеччини, Аббас Маруфі спробував знову видавати журнал «گردون» («Gardoun»). Однак він зіткнувся з численними проблемами, і

вдалося випустити лише кілька номерів. Тому він перейшов до культурної діяльності, яка потребувала менших фінансових витрат. А. Маруфі заснував «خانه هنر و ادبیات هدایت» («Будинок мистецтва та літератури Хедаят»), найбільший іранський книжковий магазин у Європі, розташований на вулиці Канта в Берліні, і почав працювати як книжковий магазин. Аббас Маруфі був великим прихильником Садека Гедаята, тому і назвав книгарню на його честь, а один зі своїх романів «پیکر فرهاد» («Тіло Фархада») є даниною легендарному письменнику. Коли С. Гедаят жив у Берліні, він хотів відкрити книжковий магазин на вулиці Канта, проте життя не дозволило йому цього зробити. Пізніше, коли Аббас Маруфі поїхав жити до Німеччини, він виконав це бажання С. Гедаята і заснував Будинок книги Садека Гедаята. А. Маруфі з 2002 кілька років організував кіновечори та віртуальні курси з написання історій у своїй книжковій крамниці. Крім того, він заснував видавництво «گردون» («Gardoun»), яке опублікувало понад 300 книг авторів у вигнанні та заборонених в Ірані.

Деякі його твори перекладено арабською, німецькою, англійською, французькою мовами. Окрім «Симфонії мертвих» письменник написав такі романи: «فریدون سه پسر داشت» («У Ферейдуна було три сини»), «تماما مخصوص» («Абсолютно особливий»), «ذوب شده» («Розплавлений»), «سال بلوا» («Рік бунту»), «پیکر فرهاد» («Тіло Фаргада») та інші. У США вийшла його остання збірка оповідань «عطر یاس» («Запах жасмину»). У 2007 році «Симфонію мертвих» було перекладено англійською. З 2003 і 2006 років відповідно почав вести поетичний та політичний веб-блоги.

У вересні 2019 році Аббас Маруфі зізнався, що хворий на рак. 10 вересня 2022 року хвороба здолала його у віці 65 років. Похований у Берліні [15; 16; 17; 29; 38; 40].

2.2. Проблематика творів Аббаса Маруфі

Аббас Маруфі залишив багату літературну спадщину, яка включає романи, оповідання, п'єси та вірші. Його твори відображають глибоке розуміння історії та політики Ірану, а також ніжність і простоту віршів.

У своєму знаменитому романі «سمفونی مردگان» («Симфонія мертвих», 1989) Аббас Маруфі застосовує метод текучого потоку розуму, аналогічно тому, як це робив Вільям Фолкнер у своїй книзі «Докази гніву». Цей підхід передбачає відхід від стандартної хронології, постійні зміни в часі та місці дії, а також використання граматичних прийомів з нестандартним способом. Це наче спроба розгадати історію через призму безлічі внутрішніх шарів людського мислення. Автор використовує даний прийом, щоб зобразити життя традиційної іранської родини в останні роки правління Реза Шаха. Книга досліджує конфлікт між традиційними цінностями і прагненням до сучасності. Вона торкається тем сімейних відносин, соціальних змін та особистої ідентичності [36].

Книга «سال بلوا» («Рік бунту», 1992) – це історія, що звертає увагу на утиски іранських жінок та їхню постійну боротьбу зі стримуванням і соціальними нормами. Розповідь переплітається зі складними сценами, де головні герої, такі як Ноша, Хоссейн та доктор Масум, виявляються в пастці власних почуттів та соціального тиску. Книга досліджує теми забороненого кохання, прагнення до влади та мізогінії, а використання текучого потоку розуму додає кольору і глибини цій історії. Твір привертає читача своєю захоплюючою та тривожною атмосферою, а також глибоким осмисленням гендерних питань і соціальних проблем. [31]

Натхненний романом «بوف کور» («Сліпа сова») Садека Гедаята Аббас Маруфі пише роботу «پیکر فرهاد» («Тіло Фаргада», 2002) – цей твір розповідає історію жінки, зображеної на пеналі, яка з'являється в оригінальній історії. Роман є своєрідним продовженням і даниною пам'яті Гедаяту, досліджуючи теми смерті, мистецтва і пам'яті. Роман «فریدون سه پسر داشت» («У Ферейдуна було три сини», 2002) заснований на реальних подіях, розповідає про життя молодого політичного борця та його родини. Книга досліджує політичні репресії, боротьбу за свободу і вплив політики на сімейні стосунки. Збірка оповідань «دریاریوندگان» («Морепоплавці Блакитного острова», 2018) містить як раніше опубліковані, так і нові твори. Оповідання в цій книзі торкаються різних тем, включаючи кохання, втрати, еміграцію та соціальні проблеми. Аббас Маруфі

також переклав книгу Еріка Еммануеля Шмідта «Месьє Ібрагім і квіти Корану», що додатково свідчить про його літературну гнучкість і здатність працювати в різних жанрах та форматах [36].

Висновки до другого розділу

Творчість Аббаса Маруфі представляє значний внесок у розвиток іранської діаспорної прози, що відбувається в контексті еміграції з Ірану та подальшого літературного вираження ідентичності, культурних перетворень та соціальних проблем. Аббас Маруфі відображає глибоке розуміння іранської історії, культури та суспільства. Він використовує свої романи, оповідання та вірші для розкриття традиційних цінностей, соціальних проблем та внутрішніх конфліктів у контексті сучасного світу. А. Маруфі використовує різні літературні прийоми, такі як текучий потік свідомості, нестандартні граматичні рішення та нехронологічний наратив, що надає його творам особливої естетичної якості та глибини. Твори А. Маруфі охоплюють широкий спектр тем: від роздумів про смерть та пам'ять до соціальних проблем, політичних репресій та впливу політики на сімейні стосунки. Ця різноманітність розширює межі діаспорної прози та збагачує літературну картину Ірану та його еміграції. Переклади його творів на англійську, німецьку, французьку та інші мови сприяють міжкультурному обміну та розширенню аудиторії. Це сприяє зближенню іранської культури зі світом та сприяє культурній діалогі. Поза написанням художніх творів, А. Маруфі активно займався редакційною та видавничою діяльністю, створюючи простір для підтримки іранських письменників у вигнанні та опублікувавши значну кількість книг.

Отже, творча спадщина Аббаса Маруфі відіграє важливу роль у розвитку іранської діаспорної прози, сприяючи її розкриттю, популяризації та розумінню як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Його творчість залишає невмирущий слід в історії іранської літератури, надихаючи наступні покоління письменників і читачів.

РОЗДІЛ 3. ІДЕЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ТА ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «СИМФОНІЯ МЕРТВИХ»

Перший і найвідоміший роман Аббаса Маруфі «سمفونی مردگان» («Симфонія мертвих», 1989) приніс йому визнання як письменника. У 2001 році книга отримала премію «بنیاد انتشارات ادبی فلسفی سورکامپ» (Фундація філософських літературних публікацій Суркампа).

3.1. Композиція та сюжетні лінії роману

Під час створення «Симфонії мертвих» на текстуру часу та простору вплинула наративно-міфічна та п'ятиетапна структура твору: перший етап – брати народжуються в домі батька Джабера; Другий етап – брати і дочка сім'ї відокремлені від дому та один від одного емоційно та реально (заміжжя Аїди); Третій етап вигнання Айдін змушений покинути дім через жорстокість батька і брата, і Урган також відходить від його наказів; Четвертий етап, спокута Айдіна спочатку повертається в дім батька, а потім у вічну могилу, а Урган несвідомо повертається в дитинство; П'ятий етап відродження життя Айдіна продовжує його дочка Ельміра.

«Симфонія мертвих» відкривається історією Авеля і Каїна, що прогнозує події, які відбудуться в ході розповіді. У двох аспектах ця відправна точка звертається до наративістського погляду: по-перше, роман переймає те, що було передано йому в спадок, і передає його наступним поколінням з новим виглядом, спроектованим з первинної історії про нинішнє становище людей у стані війни. Це ставить під сумнів формування не/автентичного Я, яке народжується в сучасний час, але має те саме минуле та шлях, що розкривається через історію Авеля та Каїна. Книга адаптує історію таким чином, щоб вона ставала важливою для сучасної людини, викликаючи запитання та вимоги. По-друге, питання моралі та гріха, братерства і любові, сім'ї та особистості приходять до нового розуміння, яке вимагає відповіді від читачів і людей [28].

Роман є розповіддю про занепад сім'ї Ургані з шести осіб: جابر (Джабер) – батько, (ім'я невідоме) – мати, یوسف (Юсуф) – старший син, آیدین (Айдін) – другий

старший син, آیدا (Аїда) – сестра-близнюк Айдіна, اورهان (Урган) – молодший син. Детальніше їх розглянемо у пункті 3.2.

Дії відбуваються в Ардебілі, що на північному заході Ірану, у роки після Другої світової війни, і це розповідь про останні двадцять чотири години життя Ургана Ургані; він і його брат Айдін є останніми живими членами родини Ургані. Батьки померли після багатьох років болю та страждань, а сестра-близнюк Айдіна, Аїда, покінчила життя самогубством з невідомих причин. Урган, молодший брат, уже вбив одного зі своїх братів, Юсуфа, і одержимий ідеєю вбити Айдіна, який колись був поетом, а тепер, будучи отруєним Урганом, втратив здоровий глузд і блукає напівзруйнованими кав'ярнями на береги Шурабі, невеликого солоного озера поблизу Ардебіля [25].

Історія розгортається в надзвичайно холодний день, коли Урган закриває свою крамницю, бере мотузку та вирушає до Шурабі, щоб знайти Айдіна і задушити його. У ці останні двадцять чотири години Урган, виходячи на вулицю з наміром вбити Айдіна, одночасно заглиблюється в своє минуле, намагаючись раціоналізувати свій вчинок. Як минуле переплітається з темою, структурою та місцем дії роману, голоси мертвих наповнюють останні години життя Ургана. Роман завершується трагічною сценою його смерті в солоному озері.

«و طناب جوری سیخ و صاف بر بالای آب نزدیک سرش مانده بود که هر کس می دید می گفت:
مردی خود را در آب حلق آویز کرده است.»

«А мотузка залишилася на воді біля його голови так, що кожен, хто її бачив, казав: Чоловік повісився у воді.»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 350 с.)

Основна сюжетна лінія – розподіл спадщини батька між синами. У «Симфонії мертвих» батько заповідає розділити все порівну між Айдіном і Урганом, але з точки зору Ургана, такий розподіл несправедливий, оскільки він багато працював у майстерні, а Айдін продовжував свою освіту і особисті бажання водночас.

«داد زدم الدنگ، من دوازده سال توی این خراب شده جان کندهام، تو چی میفهمی.»

«Я голосно кривнув, я в цьому зруйнованому житті дванадцять років, що ти знаєш?»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 26 с.)

Дану лінію ми також можемо побачити і в історії про Іраджа в «Шахнаме». Тут Ферейдун (батько) ділить країну між своїми трьома дітьми, але Салам і Тур заздять, що батько залишив найкращу частину країни, Іран, молодшому синові Іраджу. Старші брати здійсмають бунт, вбиваючи Іраджа. У «Симфонії мертвих» Урган також постійно думає про те, як усунути Айдіна з дороги та заволодіти всім багатством свого батька. Урган не вимовив ім'я Айдіна жодного разу, що яскраво показує його ставлення до брата. Можна сказати, Аббас Маруфі скористався історією про Іраджа для побудови конфлікту між братами, але він змінив акценти, створивши власну структуру. Якщо в «Шахнаме» прихильністю батька користується молодший син, то у «Симфонії мертвих» навпаки, старший син користується прихильністю матері, а батько його не любить.

Старий Ферейдун оплакує Іраджа, і в «Симфонії мертвих» Айдіна оплакує його мати. Вона постійно каже:

«تو به کی رفتی؟ آیدین من کجاست؟ صداهای جر خوردن پارچه را به یاد آدم می‌آورد.»

«До кого ти пішов? Де мій Айдін? Його голос нагадує шурхіт тканини.»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 20 с.)

У «Симфонії мертвих» Урган завжди заздить чарівності та популярності Айдіна:

«مشتریهای ما با آنکه میدانستند من دوازده سال سابقه دارم اما یک راست میرفتند سراغخوی. خیال میکردند من شاگردم و بدتر، آن زنهای نکستی بودند که وقتی قیافه‌اش را میدیدند بند دلشان پاره میشد با چادر و چاقچور می‌آمدند ولی تا میدیدندش رب و روب از یادشان میرفت. وامیدادند: حیف از شما که هنوز زن نگرفته‌اید.»

«Незважаючи на те, що наші клієнти знали, що я маю 12 років досвіду, вони звикли звертатися прямо до нього. Вони думали, що я його учень, і що ще гірше, вони були тими потворними жінками, у яких, коли вони бачили його обличчя, їхні серця розривалися, вони приходили в чадрах, але коли вони його

бачили, вони зовсім забули про це. Вони сподівалися: «Шкода, що ти ще не взяв дружину»»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 28 с.)

В кінці історії з «Шахнаме» після поділу області Ферейдуна між синами та ревнощів двох братів до Іраджа та його смерті, Ферейдун знайшов служницю на ім'я МахАфрід у палаці Іраджа, яка була вагітна його сином, і МахАфрід народила дочку, яка коли виросла одружилась на племіннику Ферейдуна Пашангу, і від них народився Манучехр, який був дуже схожий на Іраджа. Він убив Салама і Тора та став спадкоємцем престолу. Манучехр символізує продовження роду Іраджа [34]. Так само і у «Симфонії мертвих», народження Ельміри, доньки Айдіна, спричиняє знищення Ургана. Враховуючи подібність між історією Маруфі та історією Іраджа в «Шахнаме», з тією різницею, що покоління Айдіна продовжує дівчина, можна зробити висновок, що Маруфі використовує цю міфологічну структуру та обирає жінку як символ продовження роду.

Історія про Іраджа є не єдиним прикладом, де ми можемо прослідкувати зв'язок «Симфонії мертвих» з «Шахнаме». Аббас Маруфі має критичний і реформаторський погляд на міф про Кавоса і Судабе, де, серед інших незаперечних подібностей між двома історіями, ми можемо згадати, як Айдін пішов до пана Мірзаяна та відвів його до підвалу церкви та історію Кавоса та його ув'язнення в Хамаварані та закоханість у Судабе. Але в романі історія зазнала метаморфоз і фактично Сурмеліна приховує Айдіна. Біджан і Маніжа схожі на Айдіна та Сурмеліну в «Симфонії мертвих». У той час, коли Айдін працює на пана Мірзаяна і знайомиться з Ссурме, (скорочено від Ссурмеліна) він стає таким же, як Біджан. Найкраща сцена, яка підтверджує це твердження - коли Сурмеліна (Маніжа) відвідує його щодня, коли Айдін (Біджан) знаходиться в підвалі церкви, щоб втекти від хаосу часу.

Вимушене ховання Айдіна в підвалі церкви схоже на ув'язнення Біджана в колодязі, а присутність Ссурмеліни щоночі, яка кидає йому газети через вікно на даху, схожа на присутність Маніжи біля колодязя Біджана та носіння їжі для

нього. У цій аналогії Айдін поміщений на місце Біджана, а Ссурмеліна — на роль Маніжи. Ссурме та Маніжа обидві іноземки, а підвал церкви схожий на колодязь.

«روزنامه یا کتابی که سورمه برای آیدین میبرد نقش غذای روحی او را دارد: از آن پس آیدین تمام روز را به شوق یک دیدار آنی کار می کرد که سورمه شیشه مشجر سقف را میگذرد و تمامی خستگی آیدین را بر زمین می گذاشت. دیداری که انگار دریا را به تلاطم و امیداشت زمان را کند می کرد و شور و عشقی پنهانی در دل آیدین میروراند هفته ها و ماه ها گذشت و او خانواده اش را از یاد برد شعرهایش را به کلی فراموش کرد و باز لاغر و لاغرتر شد. یک روز کار و در پایان روز یک لحظه دیدار دیدار چشمهایی به رنگ عسل.»

«Газета чи книга, яку Ссурме бере для Айдіна, є його духовною їжею: після цього Айдін працював цілий день із хвилюванням миттєвої зустрічі, коли Ссурме відкрила скло стелі й виклала всю втому Айдіна на підлогу. Зустріч, яка, здавалося, сколихнула море, сповільнила час і зародила в серці Айдіна таємну пристрасть і кохання. Минали тижні й місяці, і він забував свою сім'ю, геть забував свої вірші й ставав усе рідшим. Робочий день і в кінці дня мить зустрічі медових очей.»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 198 с.)

Одним із значущих кульмінаційних моментів історії є те, де вірші Айдіна спалює його батько, побоюючись, що вони можуть бути фашистською пропагандою. Цей момент в історії розкриває не лише те, що вважається мораллю автентичності під час війни, а й класичне зіткнення між батьком і сином у перській літературі. Визначним прикладом останнього є битва в "Шахнаме" між Рустамом і Сограбом, також зображена у поемі Метью Арнольда "Сограб і Рустам" (1853). Для Айдіна поезія діє як «зразкова істота». В рамках того, що називають «експресивістською онтологією», що у своєму вираженні дозволяє сутностям показати себе такими, якими вони є, тоді як воно саме як горизонт зрозумілості стає справді самим собою. Прихильність до поезії дозволяє Айдіну прийти до автентичного розуміння себе і свого шляху. Це не є особистим зусиллям, а радше відповіддю на епохальні вимоги нового способу буття та розуміння того, що є.

Прийняття на себе зобов'язань — це не просто стрибок у невідоме, а відповідь на зовнішній заклик, що вимагає від нас відповіді. У хворобливому діалозі зі своєю дружиною Айдін оплакує ностальгію за минулим, коли поезія давала йому напрямок і чітке бачення життя. Втрата поетичного Я для нього є не просто втратою улюбленого об'єкта, а дезорієнтацією через відсутність того, що забезпечувало йому курс життя та ідентичність, з якою він був удома у світі. Роман дає нам опис втраченого відчуття світу, дивовижного вигляду дому, що нагадує почорнілу утробу, в якій людина не цього світу, а «первісних людей», викинута зі свого контексту та ідентичності. При відсутності напряму і вимогливості до обтяжливого характеру буття і світу розкривається «тиха» і «монотонна» нота в симфонії, що лише виє, що щось або «хтось був відсутній».

Зламаний Айдін залишає будинок і влаштовується теслею на лісопилку, після чого знаходить притулок у церкві, щоб робити дерев'яні рами. Там він зустрічає Ссурме і вирішує не повертатися до своєї сім'ї так довго, як може. Зневірена родина шукає його протягом трьох років, але знаходить його лише після звістки про самогубство Аїди. На фоні таких конфліктів у родині Ургані питання про мораль батька та автентичність Айдіна стають актуальними.

Поезія забезпечує для Айдіна галявину, на якій найбільше декларується і вимагається, щоб бути автентичним. У поезії Айдін знаходить новий горизонт розуміння свого світу і самого себе, що формує його ідентичність як конкретного агента. Втрата такого відкриття призводить його до божевілля. В останньому розділі книги всі члени родини Ургані померли, окрім Ургана, який бажає смерті Айдіна. Урган потопає в веселоощах і розпачі, не знайшовши свого божевільного брата. Циркулярність цієї події повторює домінуючу ноту в симфонії сім'ї, де нота завжди домінує і проєктивна, але її поєднання з іншими нотами створює суттєву різницю.

У книзі немає жодної відповіді про те, що сталося з Айдіном, вказуючи на те, що з його втратою ідентичності як поета, Айдін, літературно та образно, втрачається у світі книги і читачів. Відсутність цієї ключової ноти останнього розділу симфонії відчувається найгостріше, але помічається дуже непомітно.

Смерть Айдіна може бути аналогічною смерті пастуха в історії, про яку ми не знаємо нічого, крім того, що вона випромінює неминучість приналежності до свого небуття [28].

3.2. Головні герої роману

Як зазначалось раніше, сім'я Ургані складалась з шести осіб: جابر (Джабер) – батько, (ім'я невідоме) – мати, يوسف (Юсуф) – старший син, آیدین (Айдін) – другий старший син, آیدا (Аїда) – сестра-близнюк Айдіна, اورهان (Урган) – молодший син.

Джабер – патріарх родини Ургані, суворий і авторитарний чоловік. Ім'я для нього підібрано неспроста, адже جابر з перської означає «гнітючий, тиран». Він дотримується традиційних цінностей і вимагає від своїх дітей беззаперечного послуху. Його страх перед змінами та новими ідеями призводить до конфліктів з синами, особливо з Айдіном, який мріє про інше життя. Джабер вважає себе відповідальним за моральне та духовне здоров'я родини, але його методи часто є жорстокими та репресивними.

Мати (ім'я не вказане) – тиха і покірنا жінка, яка завжди стоїть на боці чоловіка. Вона є типовою домогосподаркою, яка підтримує порядок у домі та дбає про дітей. Її мовчазна підтримка Джабера та небажання вступати в конфлікти створюють дистанцію між нею та дітьми. Вона символізує традиційну жіночу роль в іранському суспільстві.

Юсуф – старший син родини, який слідує батьківським вказівкам і намагається відповідати його очікуванням. Він є типовим "хорошим сином", який намагається тримати родину разом і підтримувати її стабільність. Проте, його підпорядкування батьковій волі робить його несамоостійним та залежним від Джабера. Від символічної ця залежність переростає в фактичну, коли Юсуф, імітуючи парашутиста, стрибає з даху, калічиться та до кінця життя більше не є дієздатним.

Айдін – другий старший син, бунтар і поет. Він протистоїть батькові та його консервативним поглядам. Айдін мріє про свободу та самовираження, що

викликає у нього постійні конфлікти з батьком. Його поетична душа і прагнення до автентичності роблять його уразливим, але й сильним у своїй боротьбі за особисту свободу. Айдін символізує творчу енергію та пошук сенсу життя. У «Симфонії мертвих» персонаж Айдіна дуже схожий і близький до Сіаваша: жінки та дівчата дивляться на нього. Айдін, незважаючи на свою зовнішню красу, байдужий до жінок, і ця неухважність неодноразово і яскраво простежується на сторінках роману, Айдін неначе ходив по інших світах.

«به نظر می آمد با جوانهای هم سن و سال خودش متفاوت است. هر چه کمتر به دیگران توجه میکرد

بیشتر دنبالش بودند.»

«Він ніби відрізнявся від своїх однолітків. Чим менше він звертав увагу на інших, тим більше вони йшли за ним.»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 158ст.)

Мати Айдіна, яка здивована небажанням свого сина до жінок, призначає вдові на ім'я Форузан перевірити Айдіна, тому Форузан знайшов можливість підійти до Айдіна в його кімнату та поговорити з ним, запрошуючи до себе додому. Крім того, сон матері Айдіна дуже схожий на випробування вогнем на чистоту Сіаваша. У цьому сні Айдін і Форузан миються серед полум'я.

Айдін у цьому романі, незважаючи на те, що він виглядає дуже сучасним, насправді має міфологічне підґрунтя. Згідно з даними сучасних досліджень, його характер сформувався на основі міфологічних характеристик Сіаваша та Іраджа. Айдін дуже схожий на Сіаваша з точки зору багатьох його особистих характеристик, але в оповіді та тому, що йому представлено, його можна порівняти з Іраджем [35].

Аїда – сестра-близнюк Айдіна, яка розділяє його погляди та підтримує брата в його конфліктах з батьком. Вона чутлива та емоційна, і часто виступає як посередник між членами родини. Її зв'язок з Айдіном є дуже сильним, вони розуміють одне одного з півслова. Аїда представляє жіночу версію пошуку особистої ідентичності в умовах патріархального суспільства.

У «Симфонії мертвих» Урган, молодший син родини Ургані, зображений як персонаж, який втілює цінності та прагнення свого консервативного батька

Джаббера. Він найбільше хоче продовжити справу батька, тому і ім'я для нього підбрано вдале. Таке, що майже збігається з прізвиськом – Урган Ургані. На відміну від свого брата Айдіна, який мріє про літературні заняття та інтелектуальну свободу, Урган міцно вкорінений у практичному та матеріалістичному світі, який побудував його батько. Урган зображений як слухняний син, який беззаперечно бере на себе обов'язки сімейного бізнесу. Він прагматичний і бачить світ у чорно-білих тонах, віддзеркалюючи жорсткий світогляд свого батька. Ця відданість сімейному бізнесу робить його улюбленим сином, і він охоче приєднується до цінностей свого батька, навіть якщо це означає придушення власної індивідуальності та мрій.

Відносини Ургана з його братом Айдіном напружені, оскільки Урган не розуміє і не підтримує пристрасть Айдіна до поезії та літератури. Цей брак розуміння призводить до значних конфліктів між братами, відображаючи ширшу тему традиції проти сучасності, яка проходить через увесь роман. Дотримання Урганом суворих принципів свого батька зрештою сприяє трагічній розв'язці сім'ї Ургані. Протягом усього роману персонаж Ургана ілюструє труднощі відповідності традиційним очікуванням у мінливому світі, висвітлюючи особисті та сімейні конфлікти, які виникають через такий тиск [17; 29].

3.3. Художньо-стильові особливості роману

У «Симфонії мертвих» Айдін неначе фенікс неодноразово згорає й відроджується. Спочатку Джабер підпалює книги Айдіна, а вдруге його кімнату. Однак Айдін щоразу відроджується, як фенікс, після того, як його речі підпалюють. Крім того, Урган спалює душу Айдіна і зводить його з розуму. Але мудрість і знання Айдіна не зникли, і вони народилися в образі доньки Ельміри. Крім того, Аїда, сестра-близнюк Айдіна, також має свідому та символічну поведінку, як міфічний фенікс. Хоча вона самоспалюється, коли помирає і стає прахом, то залишає іншого фенікса як пам'ять, свого сина Сограба, щоб слідувати її шляхом. Обраний період Ірану є свідком усіх видів внутрішніх і зовнішніх агресій і зрад і він повністю знищений і спалений, але в кінці роману і зі

знищенням нечистої сили Ургана народження Ельміри може бути символом життя і продовження. Нехай життя Ірану буде як фенікс.

Одним із образів, які А. Маруфі хоче повторити, щоб ще більше нагадати про атмосферу вічного міфу про братерство, є крик ворона, який можна почути в усіх рядках цього роману: коли Урган йде на цвинтар, ворон є свідком його присутності. Це використання ворон з Урганом на кладовищі є посиланням на історію про Авеля і Каїна:

«درختهای بی برگ گورستان پر از کلاغ بود و کلاغ های سیاه خدا گروه گروه در لابلاي شاخه جوری نشسته بودند که آدم خیال میکرد در گورستان تماشاخانه ای برپاست.»

«Безлисті дерева цвинтаря були повні ворон, а чорні божі ворони сиділи купками на гілках так, що думалося, що на цвинтарі театр.»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 315 с.)

Автор надає ворону в цій історії символічну роль і вважає, що ворона, яка в народних уявленнях є символом донощика, у «Симфонії мертвих» перетворилася на очі та вуха деспотичного уряду. Скрізь, де ворони знаходять ознаки життя, ворони кричать деспотичним правителям, попереджаючи про посилення холодної задухи, нав'язаної суспільству.

Окрім того, що симфонія мертвого ворона згадує історію братовбивства Каїна, вона набула соціального забарвлення і має символічну форму. Дуже важливою в цьому романі є міфологічна роль «метелика». Даний приклад є однією з найважливіших частин роману про персонажа Ссурмеліні, і його пояснення може допомогти прояснити значну частину історії.

«یک روز جلوی کلیسا نشسته بودم به باغچه نگاه میکردم. آن روز باغچه های حیاط و کلیسا پر از پروانه های آبی و زرد بود. آن روز اگر کسی به من میگفت که روی کتفم دو بال درآورده ام تعجب نمی کردم. چون آمادگی اش را داشتم که به موجود دیگری تبدیل شوم.»

«Одного разу я сиділа перед церквою і дивилась на сад. Того дня сади двору й церкви були повні синіх і жовтих метеликів, якби хтось сказав мені, що в мене на плечі два крила, я б не здивувалась, тому що я була готова перетворитися на іншу істоту.»

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 228 с.)

Багато дослідників, які аналізували роман «Симфонія мертвих», критикували невизначеність смерті Ссурмеліни, а деякі з них припускали її смерть, враховуючи народження дочки Ельміри. Єдина точність і порівняльне дослідження цієї історії з міфом, який визначає точну причину смерті Сурме – це згадка про метеликів у дворі саду та церкви, а також відчуття присутності двох крил на її плечі, підтверджують, що вона сама перетворилась на метелика Парване — символ душі жінки, яка народила, а у відомому романі він точно відповідає персонажу Сурме. Метелики народжуються хробаками, окрилюються, літають і залишають своє потомство у вигляді хробаків.

Сурме теж залишила свою новонароджену дочку. Метелики проходять через неймовірний процес, який називається метаморфозою, і є символом змін і метаморфоз, і, незважаючи на короткий термін життя, вони мають необхідний час для розмноження. Роман «Симфонія мертвих» розповідає історію метаморфози Сурмеліни в метелика, яка в її короткому житті вшановує дитину Ельміру. Сурмеліна Айдін і Ельміра, незважаючи на свої відмінності, насправді є єдністю. Вони фундаментальні і представляють «ні». У «Симфонії мертвих» Урган є символом вовка, і в кінці історії він показує свою природу.

Якщо раніше образи ворон і снігів заповнювали простір роману, то наприкінці роману знадвору й зсередини чути вовче виття Ургана, спочатку підкреслюється голос вовків зовні. Виття стає усе ближче й ближче, поки воно не виривається зсередини Ургана з його звірячого горла:

«كجایی، آیدین؟ فریاد از ته گلوی حیوانی سرگشته بود، انگار از درد ناله میکرد و یا زوزه میکشید.

گرگها هر دم نزدیکتر میشدند.»

Де ти, Айдін? Крик був із самого дна тварини, наче вона стогнала або вила від болю. Вовки підходили ближче.

(Маруфі А. «Симфонія мертвих», 2008, 318 с.)

Тому саме вовк вважається метафорою самого Ургана.

Перший і найвидатніший спільний елемент іранських наративів слід знайти у вірі в дуальність у принципах добра і зла та постійній боротьбі між ними, а в інтерпретації Каззазі, «розбіжності, що Єдиний із стародавніх вірувань

народу Ірану є земля: згідно з писанням Саркараті, основною характеристикою іранських міфологічних наративів є віра в дуальність, яка по-різному і у формі протиставлення осіб, людей, місця і обидва наративи отримують шанс проявитися». Письменники часто наголошують на конфлікті між добром і злом у своїх творах. Іноді це добро і зло має зовнішній вигляд і проявляється через аналіз персонажів, а іноді воно проявляється в свідомості та психіці героїв. У «Симфонії мертвих» можна побачити обидва ці прояви у стосунках між братами [35].

Висновки до третього розділу

Структура роману проходить через п'ять етапів:

- Народження братів у домі їхнього батька Джабера.
- Емоційне і реальне відокремлення членів сім'ї.
- Вигнання Айдіна через жорстокість батька і брата, і відхід Ургана від наказів батька.
- Спокута: Айдін повертається в дім батька і в кінцевому результаті – у вічну могилу, тоді як Урган несвідомо повертається у дитинство.
- Відродження: життя Айдіна продовжується через його доньку Ельміру.

"Симфонія мертвих" є романом, що розповідає про занепад сім'ї Ургані в Ірані після Другої світової війни, фокусуючись на двох братах, які залишились останніми членами родини. Дії відбуваються протягом останніх двадцяти чотирьох годин життя молодшого брата, який має намір вбити свого старшого брата. Через спогади та події минулого, роман досліджує теми сімейних взаємин, моралі та гріха. Він закінчується трагічною сценою смерті головного героя у солоному озері, залишаючи читача з питаннями про сенс життя та внутрішню боротьбу героя.

У "Симфонії мертвих" основна сюжетна лінія обертається навколо розподілу спадщини батька між синами. Урган вважає, що розподіл

несправедливий, оскільки він вважає себе більш працьовитим, ніж свій брат, який продовжував навчання. Ця ситуація нагадує історію про Іраджа з "Шахнаме", де старші брати заздять молодшому, адже той заволодів найбажанішою територією. Урган постійно думає, як усунути брата з дороги і заволодіти спадщиною. Подібно до "Шахнаме", мати в "Симфонії мертвих" оплакує свого втраченого сина, а Урган завжди заздрить популярності та чарівності свого брата. Ці паралелі вказують на відтворення давніх міфологічних мотивів в сучасному літературному творі.

У "Симфонії мертвих" народження доньки Айдіна, Ельміри, спричиняє кінець Ургана, а подібно до "Шахнаме", де Манучеґр символізує продовження роду Іраджа, дочка Айдіна може втілити цю ідею у романі Маруфі. Письменник використовує також образи та сюжетні лінії з "Шахнаме", такі як історія про Кавуса і Судабе, щоб створити власний унікальний наратив. Подібно до того, як Манучеґр продовжує родину Іраджа в "Шахнаме", Ельміра може символізувати подальше виживання роду Айдіна в "Симфонії мертвих". Сюжет роману А. Маруфі тісно пов'язаний з давніми перськими міфами з «Шахнаме». Однак А. Маруфі не просто їх копією, а змінює та інтерпретує на сучасний манер.

Сім'я Ургані є центральним елементом роману, який відображає не лише внутрішні суперечності та конфлікти, але й ширші соціокультурні проблеми сучасного іранського суспільства. Авторитарний Джабер і його суворі погляди створюють конфліктне середовище для членів родини. Його страх перед змінами та невідкладне прагнення до збереження традицій пригнічують індивідуальність та вільну самореалізацію. Сини, які виражають різні реакції на батьківський авторитет, ілюструють складність процесу визначення власного шляху в умовах сімейних обмежень. Юсуф, який підкоряється вимогам батька, і Айдін, який виступає проти цих вимог, представляють дві протилежні стратегії вирішення конфлікту між індивідуальністю та сімейними очікуваннями. Роль матері утверджує традиційні гендерні стереотипи та показує, як вони впливають на формування сімейних відносин. Її покірність і підтримка чоловіка сприяють підтримці статус-кво та утриманню сімейного порядку, але при цьому вона

віддалено відноситься до індивідуальних потреб своїх дітей. Сцена з матір'ю, яка дивується небажанню свого сина до жінок та наймає Форузан для перевірки, відкриває нову динаміку в сімейних відносинах. Цей епізод підкреслює конфлікт між традиційними очікуваннями батьків та індивідуальною вільністю дітей у виборі свого шляху.

Аналогія між сном матері та випробуванням вогнем Сіаваша додає глибину символізму та підкреслює міфологічні аспекти роману. Цей образний паралель між героями створює нові шари та розуміння персонажів через призму міфологічних архетипів. Поява Аїди, сестри-близнюка Айдіна, також важлива для розкриття динаміки родинних відносин. Її підтримка та зв'язок з братом ілюструють сильні зв'язки між членами родини та їхню спільну боротьбу з патріархальними уявленнями.

Урган в романі "Симфонія мертвих" є символом традицій, продовжуючи цінності та прагнення свого батька, Джабера. Його характер, відданість сімейному бізнесу та пристрасть до прагматичних підходів відображають жорсткий світогляд його батька. Як слухняний син, Урган готовий пожертвувати власною індивідуальністю та мріями, щоб відповісти на очікування сім'ї. Це приводить до напруги в його відносинах з братом Айдіном, який має зовсім інший світогляд і мріє про іншу долю. Конфлікт між Урганом і Айдіном відображає ширшу тему традиції проти сучасності, яка пронизує весь роман. Ці протиріччя відображають складність відповідності традиційним очікуванням у сучасному, мінливому світі. Урган стає живим прикладом труднощів, які виникають у вирішенні особистих та сімейних конфліктів під тиском традиційних цінностей.

У романі "Симфонія мертвих" Айдін виступає як символ фенікса, який неодноразово згорає й відроджується. Спочатку його батько Джабер підпалює книги Айдіна, а пізніше – його кімнату. Проте Айдін щоразу відроджується після цих втрат. Урган, брат Айдіна, також знищує його духовно, доводячи до божевілля. Однак мудрість і знання Айдіна не зникають, вони знаходять нове втілення у його доньці Ельмірі.

Сестра-близнюк Айдіна, Аїда, також демонструє символічну поведінку фенікса. Вона самоспалюється, але її пам'ять живе далі через її сина Сограба, який продовжує її шлях. Це символізує безперервність життя навіть після самознищення.

Символ метелика також має важливе місце у романі, особливо в контексті персонажа Сурмеліни. Сурмеліна, подібно до метелика, проходить через метаморфозу, перетворюючись на іншу істоту. Це символізує її духовне переродження та продовження життя через новонароджену доньку Ельміру.

Ворони у романі символізують донощиків і очі деспотичного уряду. Вони супроводжують Ургана на кладовищі, підкреслюючи його зв'язок з історією братовбивства Каїна і Авеля. Ворони, кричачи, попереджають правителів про ознаки життя та протесту, що підкреслює атмосферу контролю і репресій.

Урган в кінці роману показує свою справжню природу, яка символізується образом вовка. Його виття, що стає усе ближчим і голоснішим, символізує його внутрішню звірячу сутність і підкреслює його жорстокість.

ВИСНОВКИ

Основною причиною виникнення іранської діаспорної прози є Ісламська революція 1978–1979 років та подальший прихід нової влади, яка активно встановлювала цензуру та збільшувала кількість політичних в'язнів. Багато письменників, борючись за свободу слова та засуджуючи дії влади, змушені були покинути Іран. Таку ж участь мав й Аббас Маруфі, якого засудили до страти і той змушений був тікати до Німеччини. Написаний у 1989 році роман «Симфонія мертвих» є найбільш знаменитим та цінним твором письменника. Унікальний стиль оповіді та глибока символічність роблять «Симфонію мертвих» одним із найкращих романів перською мовою на думку багатьох критиків. Дослідження ідейно-художньої своєрідності твору дозволяє нам заглибитися у думки автора і зрозуміти, що ж хотів нам повідати неперевершений Аббас Маруфі.

Результати даної дипломної роботи можна визначити такими:

1. Твори письменників у діаспорі відображають глибокий психологічний, культурний та політичний контекст, пов'язаний із їхнім досвідом еміграції та життям у нових країнах. Вони ставлять перед читачами складні моральні, етичні та соціальні питання, пов'язані з втратою, самотністю, культурним конфліктом та пошуком свободи. Твори іранської діаспори часто стають критикою суспільних негараздів та політичного тиску в Ірані. Вони висвітлюють проблеми, пов'язані з правлінням країни та ідентичністю іранської діаспори. Письменники у діаспорі зберігають зв'язок із своєю батьківщиною через мову та культурні елементи, що відображаються у їхній творчості. Твори сучасних іранських письменників у діаспорі є важливим джерелом для розуміння еміграційного досвіду, культурного зіткнення та пошуку ідентичності. Вони стають мостом між культурами та сприяють усвідомленню складних проблем, що виникають у контексті еміграції. Визначними письменниками іранської діаспори є, наприклад: Джавад Джавагері, Багіє Нахджавані, Далія Софер, Шокуфе Азар, Салар Абдох, Оттесса Мошфег, Неґар Джаваді та багато інших.

2. Літературна творчість представників іранської діаспори використовує різноманітні жанри, такі як мемуари, автобіографії, романи та короткі оповідання, для виразного висловлення своїх ідей та досвіду. Популярність мемуарів для письменників діаспори пояснюється як терапевтичний засіб проти мовчання і гноблення на їх батьківщині. Це також утопічний процес, при якому спогади формують і обговорюють новий тип ідентичності в середовищі діаспори. Найпоширенішим жанром у представників іранської діаспори є роман. Це найзручніший спосіб донесення своїх думок, часто романи вплітають в себе особистий досвід автора чи стають історичними, адже іранці не забувають своє коріння.

3. Аббас Маруфі вважається важливим представником сучасної іранської діаспорної літератури, який значно вплинув на розвиток цього напрямку. Його творчість відзначається глибоким розумінням іранської історії, культури та суспільства. Твори А. Маруфі охоплюють широкий спектр тем, від роздумів про смерть та пам'ять до соціальних проблем і політичних репресій. Ця різноманітність дозволяє авторові розширювати межі діаспорної прози та збагачує літературну картину Ірану та його еміграції. А. Маруфі використовує різні літературні прийоми, такі як текучий потік свідомості та нестандартний наратив, що надає його творам особливої естетичної якості та глибини. Переклади творів А. Маруфі сприяють міжкультурному обміну та розширюють аудиторію його творчості. Це сприяє зближенню іранської культури зі світом та сприяє культурному діалогу. Поза написанням художніх творів, А. Маруфі активно займався редакційною та видавничою діяльністю, що сприяло підтримці іранських письменників у вигнанні та поширенню їхніх творів.

4. Структура роману проходить через п'ять етапів: народження братів у сімейному домі, емоційне й фактичне відокремлення членів сім'ї, непокора синів перед батьком, повернення братів у стан до моменту перед конфліктом, відродження Айдіна через його доньку Ельміру. Основні конфліктні лінії роману – це конфлікт братів через спадщину, що схожий на історію про Іраджа з «Шахнаме», а також конфлікт синів з батьком. Айдін хоче йти своїм шляхом, а

батько йому це забороняє, Урган навпаки ж хоче піти стопами батька, але вважає, що той чинить з ним несправедливо.

5. Герої роману «Симфонія мертвих» Аббаса Маруфі відображають різні аспекти іранського суспільства. Джабер – суворий батько, що символізує гнітючі традиційні цінності. Його жорстокі методи виховання призводять до конфліктів з дітьми, особливо з Айдіном, який прагне свободи і самовираження. Мати – тиха і покірна домогосподарка, яка підтримує порядок у домі і дбає про дітей. Її мовчазна підтримка чоловіка створює дистанцію між нею та дітьми, що символізує традиційну жіночу роль в іранському суспільстві. Юсуф, старший син, намагається відповідати очікуванням батька, що робить його несамостійним і залежним від Джабера. Його сліпа відданість призводить до трагічного каліцтва, що символізує його залежність від батька. Айдін – другий старший син, бунтар і поет, прагне свободи і самовираження. Його конфлікти з батьком відображають боротьбу між традицією і сучасністю. Айдін символізує творчу енергію та пошук сенсу життя. Аїда, сестра-близнюк Айдіна, підтримує брата в конфліктах з батьком. Її чутливість і емоційність роблять її важливим посередником між членами родини, а зв'язок з Айдіном є дуже сильним. Урган, молодший син, втілює цінності та прагнення свого консервативного батька Джабера. Він прагматичний і відданий традиційним цінностям, що робить його антиподом Айдіна і сприяє трагічній розв'язці у романі.

6. Роман "Симфонія мертвих" висвітлює складні соціальні та культурні проблеми Ірану в другій половині ХХ століття через призму сімейних взаємин, моралі та гріха. Автор вдало поєднує історичні події з внутрішньою боротьбою головних героїв, що розкриває складний характер сучасного іранського суспільства. У романі використовуються різноманітні символи, такі як метелики, вовки, сон і вогонь, які відображають певні ідеї, стани або концепції. Наприклад, метелики можуть символізувати зміну, метаморфозу та відродження, водночас виступаючи як метафора душі. Роман містить численні аллюзії до перських міфів, зокрема до "Шахнаме", що додає глибини тексту та дозволяє розкрити додаткові шари його смислу. Міфологічні мотиви сприяють розумінню та

інтерпретації твору в контексті іранської культурної спадщини. Зв'язок роману з іншими літературними творами, зокрема з "Шахнаме", показує, що А. Маруфі не лише використовує традиційні міфологічні мотиви, але і переосмислює їх у контексті сучасної іранської літератури. Роман висвітлює важливість родинних зв'язків та вплив суспільства на індивідуальну свободу та самовираження. Сім'я стає центральним елементом твору, який відображає не лише внутрішні суперечності, але й ширші соціокультурні проблеми Ірану в епоху, що змінюється.

Ми бачимо перспективи подальшого дослідження даної теми у багатьох напрямках. По-перше, «Симфонія мертвих» – не єдиний твір автора, що вартий уваги. Можна дослідити й інші романи, написані Аббасом Маруфі та порівняти їх з дебютною роботою письменника. По-друге, тема сучасної діаспорної іранської прози є малодослідженою і творчість Аббаса Маруфі можна порівняти з іншими представниками діаспори. Загалом, подальше дослідження творчості Аббаса Маруфі має великий потенціал для розуміння теперішньої ситуації іранської прози діаспори та іранського суспільства загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 33 Essential Works of Fiction by Iranian Writers. URL: <https://lithub.com/35-essential-works-of-fiction-by-iranian-writers/>
2. Автобіографія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F>
3. Азізі Юсуф: «...Іран оточений залізною завісою з усіх боків». URL: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/682/41/>
4. Боротьба теократії проти незгодних: журналісти та письменники-політв'язні Ірану. URL: <https://chytomo.com/borotba-teokratii-proty-nezhodnykh-zhurnalisty-ta-pysmennyky-polity-iazni-iranu/>
5. Маленька Т.Ф., Суровцева О.Ю. Сучасна жіноча проза іранської діаспори: проблематика та жанри. *Філологія XXI століття: нові дослідження і перспективи*: зб. тез VIII Всеукраїнських наукових читань за участю молодих учених (Київ, 11–12 квітня 2024 р.). Київ, 2024. Ч. II. С. 13–15. URL: <https://philology.knu.ua/nauka/konferentsii/filolohiya-xxi-stolittya-novi-doslidzhennya/>
6. Мемуари. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%BC%D1%83%D0%B0%D1%80%D0%B8>
7. Моллаахмаді Дехагі А. Фемінний дискурс іранської прози ХХ – початку ХХІ ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04. Київ, 2021. 21 с.
8. Abdoh S. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Salar_Abdoh
9. Abdoh S. URL: <https://www.salarabdoh.com/>
10. Azar Sh. ALUMNI. URL: <https://www.deakin.edu.au/student-life-and-services/past-students-alumni/meet-our-alumni/shokoofeh-azar>
11. Djavadi N. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9gar_Djavadi
12. Fotouhi S. The Literature of the Iranian Diaspora.

13. Fotouhi S. Ways of being, lines of becoming: a study of post-revolutionary diasporic Iranian literature in English. 2012. pp. 60-61, 146-147.
14. Karimi A., Bucarius S. M. Colonized subjects and their emigration experiences. The case of Iranian students and their integration strategies in Western Europe. *Migration Studies*. March 2018. Vol. 6. Issue 1. P. 1–19. URL: <https://doi.org/10.1093/migration/mnx033>
15. Maroufi A. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Abbas_Maroufi
16. Maroufi A. *Prabook*. URL: <https://prabook.com/web/abbas.maroufi/2541706>
17. Maroufi A.: Symphony of the Dead. *Sujetverlag*. URL: <https://sujetverlag.de/buecher/abbas-maroufi-symphonie-der-toten/?lang=en>
18. Moshfegh O. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Otessa_Moshfegh
19. My Part of Her Kindle Edition. URL: https://www.amazon.com/My-Part-Her-Javad-Djavahery-ebook/dp/B082W48LQV?ref=ast_author_dp&dib=eyJ2IjoiMSJ9.3-RQSgx9OQVnGrAs8LLZzJ2rzvKe_045S5OfXXXVzxM.qJw-NNjiY_F6c2RS1cAuuDK1xCCNC4Y9U4tpgtZC6yY&dib_tag=AUTHOR
20. Nakhjavani B. The Woman Who Read Too Much. URL: <https://fem-books.livejournal.com/484207.html>
21. Nakhjavani B. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Bahiyyih_Nakhjavani
22. Nanquette L. «Iranian Literature after the Islamic Revolution: Production and Circulation in Iran and the World» 2021.
23. Remembering Prominent Iranian Author Abbas Maroufi. URL: <https://kayhanlife.com/news/kayhan/remembering-prominent-iranian-author-abbas-maroufi/>
24. Restless Books JAVAD DJAVAHERY. URL: <https://restlessbooks.org/javad-djavahery>
25. SAMFONI-e MORDAGĀN. URL: <https://www.iranicaonline.org/articles/samfoni-e-mordagan>
26. Sofer D. URL: <https://www.daliasofer.com/about>

27. Sofer D. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Dalia_Sofer
28. Sohrabi M., Houshyar T. Heidegger's death in symphony of the dead. *Academic Journals*. December, 2016. Vol.7(11). P. 105-113. URL: <https://academicjournals.org/journal/JLC/article-full-text-pdf/B6E20D062015>
29. Symphony of the Dead. URL: <https://www.publishersweekly.com/9780955233968>
30. Talattof K. Routledge Handbook of Post Classical and Contemporary Persian Literature. Routledge, 2023. 562 p.
31. Year of the riot. URL: <https://yaremehraban.eu/en/product/year-of-the-riot>
32. مشفق..آتوسا URL: https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%A2%D8%AA%D9%88%D8%B3%D8%A7_%D9%85%D8%B4%D9%81%D9%82#%D9%85%D9%86%D8%A7%D8%A8%D8%B9
33. گوجه‌سبز..درخت اشراق URL: https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D8%B4%D8%B1%D8%A7%D9%82_%D8%AF%D8%B1%D8%AE%D8%AA_%DA%AF%D9%88%D8%AC%D9%87%E2%80%8C%D8%B3%D8%A8%D8%B2
34. (فریدون) ایرج (پسر) URL: [https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%AC_\(%D9%BE%D8%B3%D8%B1_%D9%81%D8%B1%DB%8C%D8%AF%D9%88%D9%86\)](https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%AC_(%D9%BE%D8%B3%D8%B1_%D9%81%D8%B1%DB%8C%D8%AF%D9%88%D9%86))
35. تحلیل شخصیتها، مفاهیم اساطیری و انواع آن در رمان «سمفونی مردگان».. URL: <https://www.ketabrah.ir/author/16872-%D8%B9%D8%A8%D8%A7%D8%B3-%D9%85%D8%B9%D8%B1%D9%88%D9%81%DB%8C>
36. زندگی‌نامه و دانلود بهترین کتاب‌های عباس معروفی.. URL: <https://www.ketabrah.ir/author/16872-%D8%B9%D8%A8%D8%A7%D8%B3-%D9%85%D8%B9%D8%B1%D9%88%D9%81%DB%8C>
37. عبده..سالار URL: https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%B1_%D8%B9%D8%A8%D8%AF%D9%87

معروفی..38 عباس URL:
https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B9%D8%A8%D8%A7%D8%B3_%D9%85%D8%B9%D8%B1%D9%88%D9%81%DB%8C#cite_note-:0-4

2008 «سمفونی مردگان» عباس معروفی..39

عباس معروفی؛ مرگ شهسوار پرتکاپوی ادبیات مدرن ایران..40 URL:
<https://www.bbc.com/persian/articles/cldexvyklx2o>

جوادی..41 نگار URL:
https://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%86%DA%AF%D8%A7%D8%B1_%D8%AC%D9%88%D8%A7%D8%AF%DB%8C